

ЄВРОСОЮЗ ЯК ОДИН ІЗ СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСУВАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ**EUROPEAN UNION AS ONE OF THE SUBJECTS OF FINANCING
THE RECONSTRUCTION OF UKRAINE**

Сударенко О.В., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права
Державний торговельно-економічний університет

Стаття присвячена дослідженню питань правового регулювання фінансування відновлення України Європейським Союзом. Заходи міжнародної підтримки у сфері фінансування відновлення України, засновані й реалізують 7 принципів Лугано. Кошти від ЄС у формі бюджетної підтримки, макрофінансової допомоги є джерелом формування коштів загального фонду Державного бюджету України. Кошти, які мають цільове призначення (гранти, позики), зараховуються до доходів спеціального фонду бюджету. Джерелами фінансування відновлення України є й залишки коштів, джерелом формування яких були надходження від ЄС в попередні бюджетні періоди. За загальним правилом, міжнародна допомога, яка надається суб'єктами міжнародного фінансового права, включає в себе 3 складові: програма дій Уряду держави, направлена на проведення реформ; інвестиційна складова; технічна підтримка/розвиток потенціалу. Не є виключенням і програми, які фінансуються за рахунок коштів ЄС. До джерел фінансування відновлення України належать кошти позабюджетних фондів ЄС. Так підтримка у сфері військової й оборонної політики фінансується за рахунок коштів Європейського фонду миру, в рамках якого було створено механізм Європейської допоміжної військової місії ЄС для України (EUMAM-Ukraine) та інструмент спільних закупівель у сфері оборонної промисловості (EDIRPA). До позабюджетних фондів ЄС, кошти яких спрямовуються на фінансування відновлення України, належать Аеронавігаційний фонд солідарності й Європейський фонд солідарності з українським кіно (ESFUF). Кошти бюджетних фондів коштів Ukraine Facility (за умови створення) та IPA III можуть стати джерелом фінансування відновлення України. Ще одним джерелом, яке можна було б використовувати на зазначену мету – заморожені активи росії, проте тут існує ряд правових проблем, які слід вирішити.

Ключові слова: суб'єкт міжнародного фінансового права, фінансування відновлення України, публічні фонди коштів, фінансовий контроль, податкові пільги.

The article is devoted to the study of issues of legal regulation of financing the reconstruction of Ukraine by the European Union. Measures of international support in the field of financing the reconstruction of Ukraine are based on and implement the 7 principles of Lugano. Funds from the EU in the form of budget support and macro-financial assistance are the source of funds for the general fund of the State Budget of Ukraine. Funds that have a specific purpose (grants, loans) are included in the revenues of the special budget fund. The sources of funding for the restoration of Ukraine are also the balance of funds, the source of which was the receipts from the EU in previous budget periods. As a general rule, international aid provided by subjects of international financial law includes 3 components: a program of actions of the Government of the state aimed at carrying out reforms; investment component; technical support/capacity building. Programs financed by EU funds are no exception. Sources of funding for the recovery of Ukraine include EU extrabudgetary funds. Thus, support in the field of military and defense policy is financed from the funds of the European Peace Fund, within the framework of which the mechanism of the European Auxiliary Military Mission of the EU for Ukraine (EUMAM-Ukraine) and the instrument of joint procurement in the field of defense industry (EDIRPA) were created. The non-budgetary funds of the EU, the funds of which are directed to finance the recovery of Ukraine, include the European ATM Voluntary Solidarity Fund and the European Solidarity Fund with Ukrainian Cinema (ESFUF). Funds from the budget funds of the Ukraine Facility (subject to creation) and IPA III can become a source of financing for the recovery of Ukraine. Another source that could be used for this purpose is Russia's frozen assets, but there are a number of legal issues that need to be resolved.

Key words: subject of international financial law, financing of the reconstruction of Ukraine, public funds, financial control, tax benefits.

Постановка проблеми. Не секрет, що питання відновлення України є одним з головних питань сьогодення. Шалені руйнації житлового фонду, інфраструктури, виробничої сфери, забруднення довкілля, замінованість територій та сільськогосподарських угідь все це вимагає відновлення, вкладення коштів та інших ресурсів у відбудову. Але війна, розв'язана росією проти України, триває. Отже, нові руйнації та втрати неминучі. Кошти Державного бюджету України спрямовуються на фінансування заходів, направлених на забезпечення Перемоги України та досягнення миру. Тому держава вишукує інші джерела фінансування відновлення України. Серед суб'єктів, які беруть участь у фінансуванні відновлення України можна назвати міжнародні фінансові організації, іноземні фінансові установи, іноземні держави і, безумовно, Європейський Союз. Роль і місце ЄС як одного із суб'єктів фінансування відновлення України не була досліджена на науковому рівні.

В науковому сенсі для списання даної статті для нас були важливими роботи Себастьяна Клаппа (Sebastian Clapp) щодо механізму спільних закупівель EDIRPA [1], Набока А. щодо фондів ЄС [2], Матвеева С. В. та Романової О. М. щодо проблемних питань реалізації права на житло [3] та Отенка П. В. щодо проблем виконання судових рішень про відшкодування збитків, спричинених війною [4].

Мета статті полягає у дослідженні питань правового регулювання фінансування Європейським Союзом відновлення України, визначення правових методів та механізмів фінансування відновлення України Євросоюзом.

Виклад основного матеріалу. Про відновлення України питання порушувалися ще у 2022. Проект плану відновлення України представила на міжнародній конференції з питань відновлення нашої держави в Лугано. Участь у конференції взяли глави понад 40 держав та близько 20 міжнародних організацій. «Глави держав і урядів, міністри та високі представники зобов'язалися підтримувати Україну на її шляху до відновлення – від початку і до довгострокового відновлення» [5]. Відомі 7 принципів Лугано: партнерство; спрямованість на реформи; прозорість, підзвітність, верховенство права; демократична участь; залучення багатьох стейкхолдерів; гендерна рівність та інклюзія; сталий розвиток [6]. Можна стверджувати, що зазначені принципи мають спільні положення з Порядком денним сталого розвитку ООН до 2030 року [7]. Слід зазначити, що всі заходи міжнародної підтримки, які вживаються у сфері правового регулювання фінансування відновлення України, засновані та реалізують відповідні принципи Лугано.

Розкриваючи питання фінансування відновлення України в умовах активних бойових дій на території нашої держави, слід зазначити, що Європейський Союз викорис-

товує різні механізми та різні правові методи фінансової діяльності. Так, безумовно фінансування відновлення України не можливе без підтримки нашої держави у сфері військової та оборонної політики. Відповідний напрям фінансується за рахунок коштів позабюджетного фонду – Європейського фонду миру (European Peace Facility), який був заснований Рішенням Ради в рамках Спільної зовнішньої політики та політики безпеки (CFSP) 2021/509 від 22.03.2021 на основі статей 30 (1) і 41 (2) Договору про Європейський Союз [8]. Загальний бюджет EPF становить 5,69 млрд євро в поточних цінах (5 млрд євро в цінах 2018 р.) на період 2021–2027 рр., з річними межами від 420 млн євро в 2021 до 1,132 млрд євро в 2027 р. Внески держав-членів визначаються на основі показника валового національного доходу. EPF складається з двох частин – одна для військових операцій, а інша для заходів допомоги. Операційний компонент покриває загальні витрати військових місій і операцій CSDP надаючи фінансову, технічну чи матеріальну підтримку третім державам, регіональним або міжнародним організаціям із військовими чи оборонними наслідками. Кошти другої частини EPF спрямовуються на фінансування заходів допомоги з підтримки миру (PSO) та фінансування розвитку потенціалу держав-партнерів і міжнародних організацій у військових і оборонних питаннях. Європейський фонд миру дозволяє ЄС фінансувати дії, спрямовані на зміцнення потенціалу держав, що не входять до ЄС, а також регіональних і міжнародних організацій у військових і оборонних питаннях [9]. Безумовно, що поставки обладнання, які надаються ЄС з EPF підпадають під фінансовий контроль. Зокрема, порушується питання про проведення аудиту інституціями ЄС.

В межах EPF створено два механізми для фінансування потреб України. «17 жовтня 2022 року Рада прийняла рішення про створення EUMAM Ukraine з початковим строком дії два роки» [10]. «Кошти ЄФМ також спрямовуються на фінансування Європейської допоміжної військової місії ЄС для України (EUMAM-Ukraine), в межах якої до кінця 2023 року пройдуть тренування 30 тисяч українських військовослужбовців» [11]. Другим механізмом збільшення фінансової підтримки Україні ЄС в межах EPF стала програма спільних закупівель у сфері оборонної промисловості. Європейський парламент 12.09.2023 більшістю голосів підтримав закон про зміцнення європейської оборонної промисловості через спільні закупівлі (EDIRPA). Ця короткострокова програма фінансування у розмірі 300 млн євро буде діяти до кінця 2025 р. Спільні закупівлі мають залучати принаймні три держави-члени та бути відкритими для участі членів Європейської асоціації вільної торгівлі. Підрядники та субпідрядники мають бути засновані в ЄС або в асоційованій державі та не підлягати контролю з боку неасоційованої третьої держави чи організації [12]. Рада прийняла Закон 18.10.2023, він набув чинності 27.10.2023 року [1].

Серед правових методів фінансової діяльності, які використовує держава Україна у сфері фінансування відновлення можна назвати добровільні методи мобілізації коштів, які полягають у залученні запозичень як внутрішніх, так і зовнішніх, грантів, пільгового фінансування від інших публічних суб'єктів міжнародного фінансового права. За даними Міністерства фінансів України до джерел фінансування у 2023 році належали: макрофінансова допомога ЄС у сумі – 17,9 млрд доларів, облігації внутрішньої державної позики – 14,7 млрд доларів (еквівалент), гранти від США – 10,9 млрд доларів, кошти від МВФ – 4,5 млрд доларів, пільгове фінансування від Канади та Японії – 1,8 та 1,5 млрд доларів відповідно [13]. Отже, ЄС є основним суб'єктом, який надає фінансову допомогу Україні.

Починаючи з 15.06.2022 року кошти Європейського Союзу почали зараховувати до доходів загального фонду

бюджету з метою «подолання наслідків (у тому числі гуманітарних, соціальних, економічних), спричинених повномасштабною збройною агресією Російської Федерації проти України» [14], в подальшому ці кошти отримали цільове призначення. Водночас кошти на бюджетну підтримку від ЄС зараховуються до доходів загального фонду бюджету [15, п. 57-1 ч. 2 ст. 29]. Також у 2022 році Єврокомісія прийняла рішення про виділення Україні фінансової підтримки у сумі 18 млрд євро на 2023 рік [16; 17]. Фінансова підтримка надавалась як макрофінансова допомога у формі пільгових довгострокових кредитів, відповідно до Меморандуму про взаєморозуміння між Україною та ЄС (Інструмент надання підтримки Україні на 2023 рік (макрофінансова допомога + МФД-IX) [18]. «Термін погашення кредиту становить 35 років, відсотки та інші платежі за обслуговування боргу замість України компенсують держави ЄС» [19]. Сума фінансової підтримки надходила щомісячно по 1,5 млрд євро та зараховувалась до доходів загального фонду Державного бюджету [20].

Враховуючи, що кошти загального фонду бюджету не мають наперед визначеної мети щодо їх використання, Україна вишукує відповідно джерела для погашення зобов'язань за нагальними проблемами в економічній сфері. Такі видатки повинні фінансуватися за рахунок коштів спеціального фонду бюджету. Так, щодо фінансового забезпечення заходів, спрямованих на врегулювання відносин на ринку природного газу та у сфері теплопостачання під час дії воєнного стану та подальшого відновлення їх функціонування» кошти ЄС були спрямовані до спеціального фонду Державного бюджету та направлені на фінансування визначеної мети [14].

Тільки, починаючи з 2023 року в Державному бюджеті почали розмежовувати кошти, які спрямовуються до загального фонду бюджету та спеціального на потреби фінансування відновлення України. Так, згідно зі ст. 10 Закону про Державний бюджет до доходів загального фонду бюджету належать надходження від Європейського Союзу, за виключенням коштів, які мають цільове призначення і зараховуються до спеціального фонду Державного бюджету, зокрема «надходження в рамках програм бюджетної підтримки Європейського Союзу на підтримку швидкого відновлення України відповідно до Угоди між Урядом України та ЄС про фінансування заходу «Підтримка швидкого відновлення України» тощо [21, ст. 10, ст. 11; 22, ст. 10, ст. 11].

Серед правових методів фінансової діяльності, які використовує Європейський Союз слід назвати також грантове фінансування. Так, згідно з Угодою між Україною та ЄС про фінансові програми «Програма швидкого відновлення» в грудні 2023 року отримала перший транш у сумі 150 млн євро, другий транш повинен надійти у першому кварталі 2024. Кошти першого траншу призначені для фінансування відновлення «критично важливих об'єктів, що постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації, зокрема транспортної інфраструктури, комунальних об'єктів і послуг, соціальної інфраструктури та житлових приміщень» [23]. Кошти другого траншу підуть на відновлювальну економіку, зокрема «підтримку малих фермерських господарств й інших представників сільського господарства» [23].

До джерел формування спеціального фонду Державного бюджету, які направляються на виконання завдань та функцій держави Україна у сфері відновлення, належать також залишки коштів, джерелом формування яких були надходження в попередні бюджетні періоди відповідно до міжнародних договорів, укладених з Європейським Союзом [21, ст. 12; 22, ст. 12].

Питання підтримки України залишаються у полі зору ЄС і у 2024 році. Крім вирішення питання щодо Фонду допомоги Україні (Ukraine Facility), який вете Угорщина, 11.01.2024 року посли держав-ЄС погодили ство-

рення Механізму для підтримки відновлення, відбудови та модернізації України, враховуючи та підтримуючи реформи на шляху до вступу до Європейського Союзу. Мета даного Механізму підтримки України, який буде реалізовано шляхом виділення кредитних коштів та грантів, полягає у спрямуванні фінансування відновлення України в умовах безпрецедентних викликів, спричинених загарбницькою війною росії [24].

01.02.2024 на спеціальному засіданні Європейської Ради буде порушене питання щодо внесення змін до багаторічного бюджету ЄС на 2024–2027 роки щодо створення Фонду допомоги Україні (Ukraine Facility) в обсязі 50 млрд євро на наступні чотири роки. Макрофінансова допомога забезпечить сталу підтримку для України зараз, а також у перспективі, під час повоєнного відновлення нашої держави [25]. Ukraine Facility включає в себе три складові: фінансова підтримка у формі грантів та позик; створення спеціальної інвестиційної структури, призначеної для залучення державних та приватних інвестицій для відновлення України; технічна допомога (включаючи експертну підтримку реформ, підтримку громадянського суспільства та інші форми двосторонньої допомоги). Планується, що кошти Ukraine Facility сприятимуть залученню щонайменше \$30 млрд додаткових інвестицій в Україну впродовж наступних чотирьох років через надання гарантій міжнародними фінансовими організаціями та шляхом страхування від політичних та воєнних ризиків [26].

За загальним правилом, міжнародна допомога, яка надається суб'єктами міжнародного фінансового права, включає в себе 3 складові: 1) програма дій Уряду держави направлена на проведення реформ; 2) інвестиційна складова; 3) кошти на проведення консультацій, стратегічних консультацій, підготовки кадрів, тренінгів, розробки проєктів документів суб'єктами надання відповідної міжнародної допомоги – так звана технічна підтримка або розвиток потенціалу. Не став виключенням і Механізм підтримки України, він також включає відповідні складові. Зокрема, Уряд України розробляє «План Україна», де повинно бути визначено напрями відновлення, відбудови та модернізації нашої держави та структурні реформи, які слід провести в рамках процесу вступу до ЄС. Кошти будуть виділятися у формі грантів (17 млрд євро) та позик (33 млрд євро) поступово, після проведення перевірки цільового та ефективного використання виділених коштів на проведення певного етапу реформи [24]. Друга складова Механізму підтримки передбачає крім грантів та позик від державних та приватних установ, ще й підтримку з боку ЄС у формі бюджетних гарантій. Бюджетні гарантії передбачається спрямовувати на покриття ризиків за кредитами, фінансовими інструментами та іншими формами фінансування.

Одним з правових інструментів підтримки Європейського Союзу за допомогою поєднання грантів і позик, який забезпечує можливість для визначення ЄС та іншими партнерами пріоритетних сфер, обраних для фінансування конкретних проєктів є Міжнародна координаційна платформа, «Платформа реконструкції України» «RebuildUkraine» [27]. Український та Європейський парламенти беруть участь як спостерігачі даного інструменту [27]. У січні 2023 року ЄС запустив Координаційну платформу донорів, яка забезпечує тісну координацію між міжнародними донорами та фінансовими організаціями та забезпечує узгоджену, прозору та підзвітну підтримку. Її метою є забезпечення покращеної координації між усіма ключовими гравцями, які надають короткострокову фінансову підтримку, а також довгострокову допомогу на етапі реконструкції [16]. Планувалося, що вона буде закладена в бюджет ЄС, забезпечуючи таким чином прозорість, підзвітність і надійне фінансове управління цією ініціативою з чітким зв'язком з інвестиціями та реформами. Сам механізм матиме особливу структуру управління,

яка забезпечуватиме повне володіння Україною. Значний акцент буде зроблено на реформах у сфері верховенства права та боротьбі з корупцією, тоді як інвестиції, запроваджені відповідно до кліматичних, екологічних і цифрових політик і стандартів ЄС, допоможуть Україні вийти сильнішою та стійкішою після спустошення російського вторгнення [27].

Ще одним публічним фондом ЄС кошти якого направляються на фінансування відновлення України є Фонд солідарності для відновлення польотів після війни – Аеронавігаційний фонд солідарності (the European ATM Voluntary Solidarity Fund), який вже другий рік поспіль фінансує заходи з підготовки персоналу та інфраструктури для післявоєнного відновлення рейсів та забезпечує фінансову підтримку Украероуху на період воєнного стану [28]. Правовою основою існування даного Фонду та порядку використання коштів є Угода між Україною та Європейською організацією з безпеки аеронавігації (ЄВРОКОНТРОЛЬ) щодо впровадження Європейського фонду добровільної аеронавігаційної солідарності [29].

У межах Берлінале (лютий 2023) відбулася презентація European Solidarity Fund for Ukrainian Films (ESFUF) – Європейського фонду солідарності з українським кіно за участі всіх партнерів EFAD (European Film Agency Directors association). Фонд започаткували міністерства культури Німеччини, Люксембургу та Франції. Європейський фонд солідарності з українським кіно (ESFUF) фінансується за рахунок внесків 16 партнерів із 13 держав та European Film Agency Directors association (EFAD). Бюджет на 2023 рік становив 1051000 євро. Фонд надає підтримку для розробки або роботи на фінальній стадії українських художніх фільмів спільного виробництва з державами-учасницями. Загалом члени EFAD та їхні уряди фінансують близько трьох мільярдів євро щороку через субсидії та податкові пільги з метою сприяння створенню, виробництву, просуванню, розповсюдженню та показу європейських аудіовізуальних і кінематографічних творів [31].

Підтримка ЄС відбувається також шляхом виділення коштів через Європейський інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, ініціативи EU4Business за фінансування Європейського Союзу та уряду Німеччини [16; 32] тощо. Слід зазначити, що держава ЄС також є суб'єктами фінансування відновлення України, затверджуючи можливість виділення коштів Україні на фінансування відновлення України у власних бюджетах.

Щодо джерел коштів ЄС, які зможе Україна використувати у сфері відновлення України, на нашу думку, слід віднести і кошти Інституту допомоги на етапі підготовки до вступу до ЄС (Instrument for Pre-accession Assistance, IPA). На сьогодні, діяльність Уряду України у сфері європейської інтеграції націлена насамперед на імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. За умови схвалення Європейською комісією заходів, що відповідають актуальності для передвступної політики, держава набуває права на включення зазначених заходів у повноцінні програмні документи дій IPA III [2, с. 11].

Ще одним джерелом, які Україна зможе використати для фінансування відновлення України є заморожені активи російської федерації. Проте тут існує ряд правових проблем, які слід вирішити. Зокрема, «наразі немає єдиного механізму відшкодування збитків, завданих державі, економіці та громадянам внаслідок російської агресії, що стосується житлової проблеми» [3, с. 162]. «Враховуючи велику кількість заморожених суверенних активів російської федерації в межах держав-членів ЄС та держав Великої Сімки, доцільним також є вирішення окресленої проблеми саме в рамках міжнародного компенсаційного механізму. Питання виконання рішень українських судів у справах про відшкодування збитків, втрат та шкоди з боку російської федерації доцільно вирішити шляхом

включення відповідних положень до майбутнього міжнародного багатостороннього договору, який стане основою для функціонування майбутнього міжнародного компенсаційного механізму» [4, с. 254].

Висновки. Серед правових методів фінансової діяльності, які використовує держава Україна у сфері фінансування відновлення можна назвати добровільні методи мобілізації коштів, які полягають у залученні запозичень як внутрішніх, так і зовнішніх, грантів, пільгового фінансування від інших публічних суб'єктів міжнародного фінансового права. Серед суб'єктів, які беруть участь у фінансуванні відновлення України можна назвати міжнародні фінансові організації, іноземні фінансові установи, іноземні держави і, безумовно, Європейський Союз. Заходи міжнародної підтримки від публічних суб'єктів міжнародного фінансового права, які вживаються у сфері правового регулювання фінансування відновлення України, засновані та реалізують сім принципів Лугано. Кошти від ЄС у формі бюджетної підтримки, макрофінансової допомоги є джерелом формування коштів загального фонду Державного бюджету України. Кошти, які мають цільове призначення (гранти, позики), зараховуються до доходів спеціального фонду бюджету. Джерелами фінансування відновлення України є й залишки коштів, джерелом

формування яких були надходження від ЄС в попередні бюджетні періоди. За загальним правилом, міжнародна допомога, яка надається суб'єктами міжнародного фінансового права, включає в себе 3 складові: програма дій Уряду держави, направлена на проведення реформ; інвестиційна складова; технічна підтримка/розвиток потенціалу. Не є виключенням і програми, які фінансуються за рахунок коштів ЄС. До джерел фінансування відновлення України належать кошти позабюджетних фондів ЄС. Так підтримка у сфері військової й оборонної політики фінансується за рахунок коштів Європейського фонду миру, в рамках якого було створено механізм Європейської допоміжної військової місії ЄС для України (EUMAM-Ukraine) та інструмент спільних закупівель у сфері оборонної промисловості (EDIRPA). До позабюджетних фондів ЄС, кошти яких спрямовуються на фінансування відновлення України, належать Аеронавігаційний фонд солідарності й Європейський фонд солідарності з українським кіно (ESFUF). Кошти бюджетних фондів коштів Ukraine Facility (за умови створення) та IPA III можуть стати джерелом фінансування відновлення України. Ще одним джерелом, яке можна було б використовувати на зазначену мету – заморожені активи росії, проте тут існує ряд правових проблем, які слід вирішити.

ЛІТЕРАТУРА

1. Sebastian Clapp European defence industry reinforcement through common procurement act (EDIRPA) 21-11-2023. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739294/EPRS_BRI\(2023\)739294_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739294/EPRS_BRI(2023)739294_EN.pdf)
2. Набок Анатолій Фонди ЄС: можливості для України. Інститут аналітики та адвокації. 2023. 21 с. URL: <https://iaa.org.ua/portfolio/founds-of-eu/>
3. Матвеев С.В., Романова О.М. Практичні аспекти реалізації права на житло в Україні під час повномасштабного вторгнення РФ. *Право і суспільство*. 2023. № 4. С. 161–167. URL: http://pravoisusilstvo.org.ua/archive/2023/4_2023/23.pdf
4. Отенко П.В. Міжнародно-правовий аспект виконання судових рішень про відшкодування збитків, завданих внаслідок повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України. *Право і суспільство*. 2023. № 5. С. 249–255. http://pravoisusilstvo.org.ua/archive/2023/5_2023/37.pdf
5. Сім принципів відновлення України, які затвердили в Лугано. (05.07.2022). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-uarazom/3522438-sim-principiv-vidnovlennia-ukraini-aki-zatverdili-v-lugano.html>
6. Outcome Document of the Ukraine Recovery Conference URC2022'Lugano Declaration' Lugano, 4–5 July, 2022 URL: https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/urc2022_lugano-declaration.pdf
7. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/перетворення-нашого-світу-порядок-денний-у-сфері-сталого-розвитку-до-2030-року>
8. European Peace Facility. URL: https://fpf.ec.europa.eu/what-we-do/european-peace-facility_en
9. Європейський фонд миру: Рада погодилася збільшити обсяг фінансування на 2 мільярди євро у 2023 році. 12.12.2022. URL: <https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/європейський-фонд-миру-рада-погодила-ся-збільшити-обсяг-фінансування-на-2-uk?s=232>
10. European Peace Facility: Council greenlights further funding for training of the Ukrainian Armed Forces under EUMAM Ukraine 28 November 2023. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/11/28/european-peace-facility-council-greenlights-further-funding-for-training-of-the-ukrainian-armed-forces-under-eumam-ukraine/>
11. ЄС збільшив Європейський фонд миру до €7,9 мільярд. (14.03.2023). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3682364-es-zbilshiv-evropejskij-fond-miru-do-79-milarda.html>
12. European Parliament backs law on common procurement in defence – bonuses for projects supporting Ukraine and Moldova September 12, 2023. URL: <https://euneighbourseast.eu/news/latest-news/european-parliament-backs-law-on-common-procurement-in-defence-bonuses-for-projects-supporting-ukraine-and-moldova/>
13. У Мініфіні зробили підсумки щодо джерел фінансування державного бюджету. Названі головні джерела фінансування. (17.12.2023). URL: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/u-minfini-zrobili-pidsumki-shchodo-dzherel-finansuvannja-derzhbjudzhetu/>
14. Про Державний бюджет України на 2022 рік: Закон України від 02.12.2021 № 1928-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>
15. Бюджетний кодекс України: від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
16. EU solidarity with Ukraine URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-response-ukraine-invasion/eu-solidarity-ukraine/>
17. €18 мільярдів допомоги для України: Рада ЄС ухвалила лише один із трьох документів 06.12.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3629059-18-milardiv-dopomogi-dla-ukraini-rada-es-uhvalila-lise-odin-iz-troh-dokumentiv.html>
18. Виконання державного бюджету – 2023. За підсумками минулого року, до загального фонду державного бюджету надійшло понад 1,66 трлн грн. *Урядовий кур'єр*. 04.01.2023. № 3. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-2023/>
19. Рекордний обсяг зовнішньої допомоги. 2023 року до державного бюджету від партнерів надійшло 42,6 млрд. доларів США. *Урядовий кур'єр*. 03.01.2024. № 2. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/rekordnij-obsyag-zovnishnoyi-dopomogi/>
20. Офіційний сайт Міністерства фінансів України У червні до загального фонду державного бюджету надійшло 133,7 млрд грн (04.07.2023) URL: https://mof.gov.ua/uk/news/u_chervni_do_zagalnogo_fondu_derzhavnogo_biudzhetu_nadiishlo_1337_mlrld_grn-4093
21. Про Державний бюджет України на 2023 рік: Закон України від 03.11.2022 № 2710-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text>
22. Про Державний бюджет України на 2024 рік: Закон України від 09.11.2023 № 3460-IX <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text>
23. Україна отримала на відбудову €150 мільйонів від Євросоюзу на відбудову. (20.12.2023) URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-vidbudova/3802629-ukraina-otrimala-na-vidbudovu-150-miljoniv-vid-evrosouzu.html>
24. Рада ЄС погодила компоненти нового механізму підтримки України (Ukraine Facility). (11.01.2024). URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/рада-єс-погодила-компоненти-нового-механізму-підтримки-україни-ukraine-facility_uk?s=232

25. Польська Ксенія 50 млрд Києву: Угорщина готова до "конструктивних" перемовин (15.01.2024). URL: <https://www.dw.com/uk/50-mlrd-evro-ukraini-ugorsina-gotova-do-konstruktivnih-peremovin/a-67998492?maca>
26. Єрмоленко Галина Механізм Ukraine Facility сприятиме залученню \$30 млрд додаткових інвестицій. (17.01.2024). URL: <https://gmk.center/ua/news/mehanizm-ukraine-facility-spriyatime-zaluchennju-30-mlrd-dodatkovih-investicij/>
27. Press release. 18 May 2022. Brussels. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3121
28. Україна та ЄС запустили фонд солідарності для відновлення польотів після війни. (19.01.2023). URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/01/19/696124/>
29. Фонд солідарності підтримуватиме українську авіагалузь у 2024 році! (29.11.2023). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/fond-solidarnosti-pidtrymuvatime-ukrainsku-avialuz-u-2024-rotsi>
30. Угода між Україною та Європейською організацією з безпеки аеронавігації (ЄВРОКОНТРОЛЬ) щодо впровадження Європейського фонду добровільної аеронавігаційної солідарності від 19.12.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/944_001-22#Text
31. Презентований Європейський фонд солідарності з українським кіно та його перший конкурс проєктів. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/novyny/prezentovanyu-yevropeyskyu-fond-solidarnosti-z-ukrayinskim-kino-ta-yogo-pershyy-konkurs>
32. 1 мільйон євро: ЄС і Німеччина нададуть 100 грантів по 10 тисяч євро українським підприємствам (16.01.2024). URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=7a49dd52-17e5-4b09-921a-6254fff7e07f&title=1-Milionvro-slNimechchina>